

**География бойынша Республикалық
олимпиаданың қорытынды кезеңінің
жауаптары
2022/2023
9 сынып
Жазбаша тур**

Шымкент қ. 2023 ж. 21 наурыз

Олимпиаданы орындауға арналған нұсқаулар:

Олимпиада тапсырмаларын шешу үшін сізге **жауап бланкілері** (парақтың бұрышында арнайы мөр бар) және **шимай парақтар (черновик)** қол жетімді. Сіз осы бос шимай парақтарды шешімдерді жазу үшін пайдалана аласыз, бірақ нәтижелерін жауап парақтарына ауыстыруды ұмытпаңыз. **Шимай парақтағы жауаптар тексерілмейді.**

Шешімдерді жауап бланкілеріне ауыстыру үшін қосымша уақыт **берілмейтінін** ескеріңіз.

Осыларды пайдалануға **рұқсат етіледі:**

- Қаламдар (диаграммалар мен графиктер жасау үшін түрлі-түсті қаламдарды қолдануға рұқсат)
- Қарындаштар
- Сызғыштар мен транспортирлер
- Калькулятор
- Циркуль

Осыларды пайдалануға **тыйым салынады:**

- Атластар және өзге де анықтамалық материалдар, оқулықтар немесе конспектілер.
- Кез келген байланыс құрылғылары: смартфондар, смарт-сағат немесе ішкі жадтан немесе Интернеттен жүктелген мәтіндік, графикалық және/немесе аудио форматтағы ақпаратты бере алатын кез келген басқа гаджеттер.
- Олимпиаданың басқа қатысушыларынан **кез келген нысандағы көмек көруге тыйым салынады.**

Есептеу тапсырмаларында **өлшем бірліктерін қосуды ұмытпаңыз.**

Жауаптарда терминнің орыс немесе қазақ тілдеріне жалпы қабылданған аудармасы болмаса, терминдерді ағылшын немесе орыс тілдерінде қолдануға **рұқсат етіледі.**

Жауап парақтарына анық және таза жазыңыз.

Жұмыс уақыты: 3 сағат (180 минут).

Бұл тур әрқайсысы 10 ұпайдан тұратын 6 тапсырмадан тұрады.

Бұл тур үшін алуға болатын ең көп ұпай саны - 60.

Бұл тур Республикалық олимпиаданың жалпы ұпайларының 40%-ын құрайды.

Осылайша, осы турдың нәтижесін есептеу кезінде келесі формула қолданылады:

$$\frac{X(\text{қатысушы жинаған балл})}{60(\text{максималды жинауға болатын балл})} * 40$$

Мазмұны

- А** секциясы. “ҚР өнеркәсібі”
- В** секциясы. “Жанартаулық үдерістер”
- С** секциясы. “Қазақстанның флорасы”
- Д** секциясы. “Әлемдік балық өнеркәсібі”
- Е** секциясы. “Әлемнің жазуы (9)”
- Ғ** секциясы. “Бұлттар”

А секциясы. “ҚР өнеркәсібі”

Кестені диагональ бойынша белгілі мәліметтерге сәйкес толтырыңыз. Сізге **бір қосымша опциясы** бар әрбір баған үшін келесі жауап опциялары ұсынылады. Аймақтардың силуэттері солтүстікке бағытталмауы мүмкін. [10]

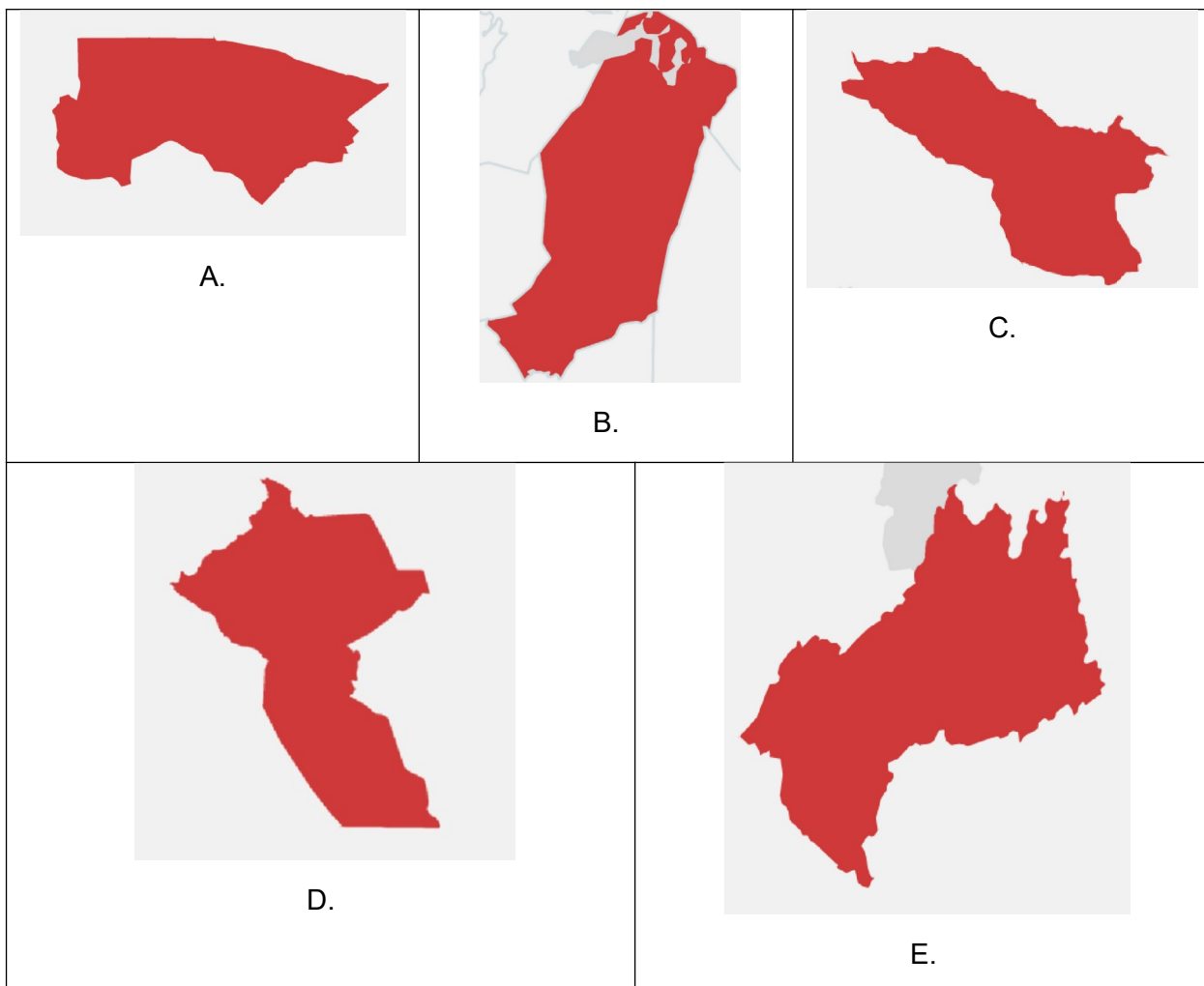
Аймақтың атауы: Атырау облысы, Қарағанды облысы, Шығыс Қазақстан облысы, Ұлытау облысы, Қостанай облысы.

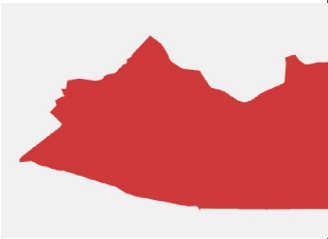

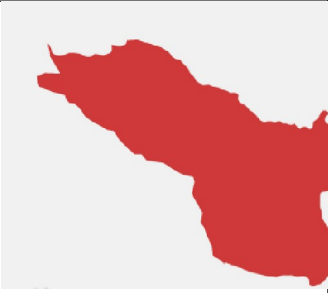
Жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім (мың теңге): 1065,4; 3104,0; 13145,0; 4663,5; 5293,7.

Өнеркәсіп кәсіпорындары: "Жардем тау-кен байыту комбинаты" АҚ, "Теңізшевройл" ЖШС, "Кентау трансформатор зауыты" АҚ, "Алюминий Қазақстан" АҚ, "Үлбі металлургия зауыты" АҚ.

Кен Орындары: (Индер, Мақат, Кенбай), (Қашар, Лисаковск, Арқалық), (Абаил, Ачисай, Байжансай), (Березов, Лениногор, Вавилон), (Шанда, Қарғалы, Кемпірсай).

Аймақтың шекаралары:

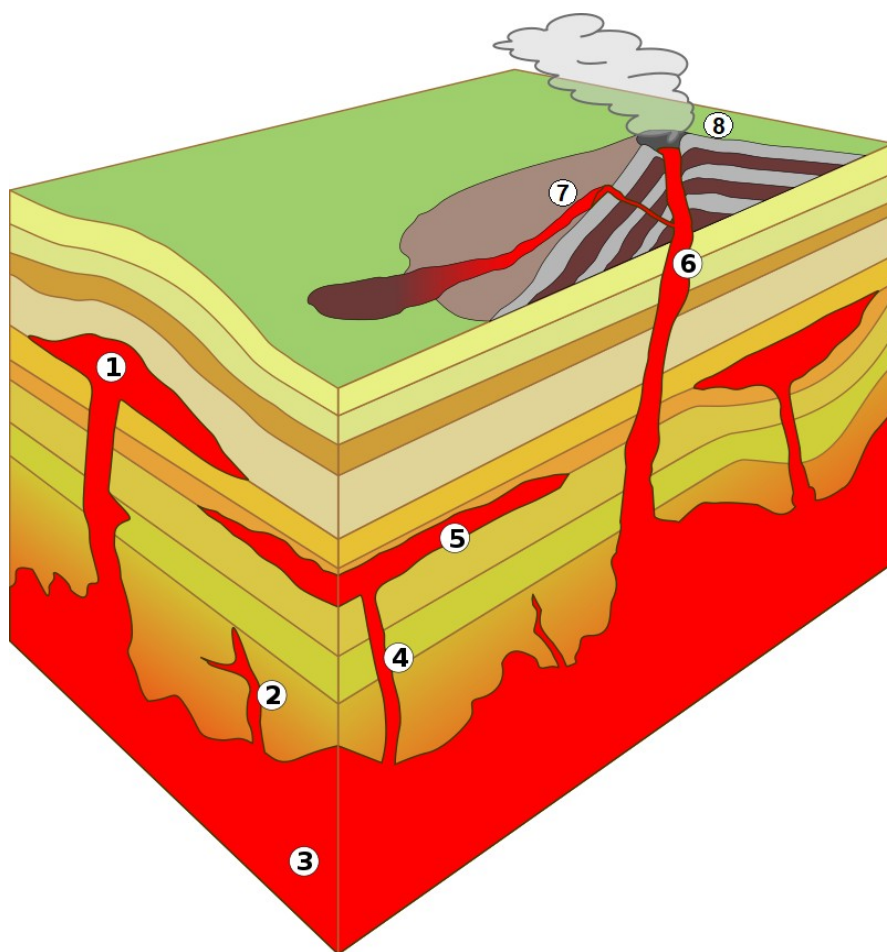

№	Аймақ атауы	Жан басына шаққандағы ЖӨӨ (мың теңге)	Өнеркәсіп кәсіпорындары	Кен орындары	Аймақтың шекаралары
1.	Атырауская область	13145,0	ТОО «Тенгизшевройл»	Индер, Макат, Кенбай	
2.	Улытауская область	5293,7	АО «Жардемский Горно-Обоготительный Комбинат»	Қарсақпай, Құмкөл, Жаманайбат	
3.	Костанайская область	3104,0	"Соколов-Сарыбай тау-кен байыту өндірістік бірлестігі" АҚ	Качар, Лисаковск, Аркалык	
4.	Восточно-Казахстанская область	3697,8	АО «Ульбинский Metallургический Завод»	Березовское, Лениногорское, Вавилонское	

5.	Түркістан облысы	1065,4	АО «Кентауский Трансформаторный Завод»	Абаил, Ачисай, Байжансай	
----	------------------	--------	--	--------------------------	---

Әрбір дұрыс жауап 0.5 баллмен бағаланады. Барлығы: 10 ұпай.

В секциясы. “Жанартаулық үдерістер”

В1 сызбасы. Жер қыртысындағы магмалық денелер.

1. Келесі тізімде вулканизм мен магматизм формаларының атаулары берілген. В1 сызбасын зерттеп, суреттегі нөмірлердің біреуін келесі тізімдегі әр фигурамен сәйкестендіріңіз. [4]

Форма атаулары	Нөмір
Батолит	3
Дайка	4
Қосарлас (паразитті) конус	7
Кальдера	8
Лакколит	1

Некк	6
Апофиза	2
Силл	5

1.2. Дүние жүзіндегі ең үлкен кальдера қай аралда орналасқан? [1]

Ең үлкен кальдера Индонезияда Суматра аралында орналасқан

2. 7 және 5 формаларға енетін магманың құрамы бірдей, бірақ түзілген тау жыныстары әртүрлі. Себебін түсіндіріңіз. [3]

Оқушы 7 мен 5 арасындағы айырмашылықты - жер беті мен жер қойнауын атайды (1 б.)

Тау жыныстарының құрылымы әртүрлі - 7-де түзілген жыныстар эффузивті, 5-те - интрузивті (1 б.)

Тау жынысының түзілу жылдамдығы - оқушы тау жыныстарының бетінде тез суығандықтан ірі кристалдардың 7 (1 б.) қалыптасып үлгермейтінін жазады.

3. Постжанартаулық құбылыстар – жанартаулық белсенділік бәсеңдегеннен кейін пайда болады, және жанартаулық газдардың, көптеген газ-бу ағындарының, қатты қызған буы бар ыстық судың бөлінуімен байланысты. Мына фотосуреттерден постжанартаулық құбылыстардың атауларын анықтаңыз: [2]

Фотосурет	Атауы
	фумаролдар/сольфатарлар
	термалар/геотермалдық (ыстық) бұлақтар

	<p>гейзерлер</p>
	<p>балшық жанартаулары</p>

С секциясы. “Қазақстанның флорасы”

Сізге өсімдіктердің кейбір түрлерінің фотосуреттері мен сипаттамасы берілді.

1. Өсімдік фотосуреттерінің нөмірлерін кестедегі олардың сипаттамасымен сәйкестендіріңіз. [5]

2. Кестедегі өсімдіктердің атауларын анықтаңыз. [5]

<p style="text-align: center;">1</p> <p style="text-align: center;">3</p>	<p style="text-align: center;">2</p> <p style="text-align: center;">4</p>
---	--

5

Сурет нөмірі	Атауы	Сипаттама
3	Алтай/тас жуасы. Алтай/тас сарымсағы, пиязы жауаптары саналады	Өсімдіктің бұл түрі Қазақстанның шығысында, Ресейде, Моңғолияда, Қытайда кездеседі. Жартасты беткейлерде, тастарда, ойықтарда, кальцийге бай субстраттарда өседі. Ол кездейсоқ кездеседі, популяцияларда көп емес немесе дара өседі.
5	Жусан	Бүкіл солтүстік жарты шарда, Еуразияның қоңыржай белдеуінде, Солтүстік және Оңтүстік Африкада, Солтүстік Америкада таралған. Өсімдіктер Қазақстанның, Орталық Азияның, Оңтүстік Кавказдың, Украинаның далалары мен шөлдерінде жиі кездеседі. Бірқатар түрлерінің емдік маңызы бар, ол негізінен асқазанды емдеуде қолданылады.
4	Тораңғы/ тораңғы теректері	Оны планетадағы ең төзімді ағаш деп атайды. Олардың тамыры отыз метр жерге дейін жетеді және басқа өсімдіктер жете алмайтын тереңдіктен суды тарта алады. Көбінесе шөл өзендері ағып жатқан жерлерде өседі. Ерекше құрылымының арқасында олар мыңдаған жылдар бойы өмір сүреді. Әсіресе, реликті тоғай Балқаш қаласына жақын жерде Тоқырауын өзенінің бойында орналасқан.
2	Сиверс	Бұл Қазақстанды әлемге әйгілі еткен флораның бірегей үлгісі.

	алмасы	Өсімдіктің атауы оған бірінші рет назар аударған петерборлық ботаниктің құрметіне аталған. Оның бұл түрі биіктігі 7 м-ге дейін өседі. Ұзын күшті тамырлар құрғақ жағдайда да суды алуға мүмкіндік береді. Ол қатты аяздан және паразиттерден қорықпайды. Жабайы түрі Жоңғар Алатауы мен Іле Алатауының тау жоталары маңында жиі кездеседі.
1	Сексеуіл	Ағаш тәріздес бұл өсімдік қазақ шөлінің символдарының бірі. Өсімдіктің бұл түрі биіктігі 1,5 метрге дейін өсетін бұта немесе 12 метрге дейін өсетін ағаш түрінде болуы мүмкін. Олар елді мекендерді құмнан қорғап, түйелерге жем болады. Күшті тамыр жүйесінің арқасында өсімдік құмды топырақта өмір сүре алады. Ол Орталық Азияның шөлдерінде, ал ең кең тараған тоғайлар Қазақстанда өседі.

D секциясы. “Әлемдік балық өнеркәсібі”

Балық өнеркәсібі тамақ өнеркәсібінің бір саласы. Негізгі міндет - балық және басқа да теңіз өнімдерін өндіру (балық аулау және балық өсіру) және өңдеу.

1. Төмендегі терминдерді дұрыс фотосуреттермен сәйкестендіріңіз. Өрбір пішін үшін бір оң және бір теріс факторды (артықшылық/кемшілік) көрсетіңіз. [4.5]

Дәстүрлі балық аулау; балық өсіру/ аквамәдениет; кәсіптік балық аулау

Фотосурет	Термин	Артықшылық	Кемшілік
	кәсіптік балық аулау	Экономикалық тұрғыда үнемді/көп адамдарды тамақтандыру үшін арзан балықпен қамтамасыз етеді	шамадан тыс балық аулауға әкеледі/табиғи мекендейтін жерлерді бұзады/бірнеше түрді ғана пайдаланады – қалғандарының бәрі «жойылып» кетеді.
	балық өсіру/ аквамәдениет	балық қорлары үшін экологиялық тұрғыдан таза	үлкен инвестицияларды талап етеді/ капиталдың шоғырлануына әкеледі/ бағалар біршама жоғары
	дәстүрлі балық аулау	қауымдастықтарды жұмыс орындарымен қамтамасыз етеді / артық балық аулау қаупін азайтады	тиімділігі аз/кедейшілікті қолдауы мүмкін

2. Кестені зерттеп, келесі сұрақтарға жауап беріңіз.

Елдер	Жыл сайынғы жабайы балық аулау, барлығы, млн т		Халық саны (млн) 2013	ЖІӨ (млн. АҚШ доллары) 2013
	2003–2012	2013		

	жылдары, орташа			
ҚХР	12.759	13.97	1385.6	11,199,145
Индонезия	4.745	5.62	249.9	932,259
АҚШ	4.734	5.11	320.1	18,624,475
РФ	3.376	4.09	142.8	1,283,163
Жапония	4.146	3.62	127.1	4,940,159
Перу	7.063	5.83	30.4	192,207
Үндістан	3.085	3.42	1252.1	2,263,792
Вьетнам	1.994	2.61	91.7	205,276
Мьянма	1.643	2.48	53.3	63,225
Норвегия	2.417	2.08	5.0	371,076
Чили	3.617	1.77	17.6	247,028
Филиппин	2.244	1.13	98.4	304,905

D1 сызбасы. Әлемдік балық шаруашылығының жетекші елдері.

2.1 Қай елде (тізімдегі) жан басына шаққанда балық өндірісі жоғары? [0.5]

Норвегия

2.2 2013 жылы қай елде балық өндірісі салыстырмалы түрде ең көп төмендеді? [0.5]

Чили

2.3 Тізімнен 2013 жылы балық өндірісі төмендеген бір елді таңдаңыз. Осы елдердегі өндірістің төмендеуінің екі ықтимал себебін атаңыз. [2]

1) Климат себебі: Эль-Ниньо теңіз ағындарының өзгеруіне байланысты кейбір елдерде өндіріске әсер етуі мүмкін.

2) Жергілікті сұраныс төмендеді

3) суды теріс пайдалану

3.1 Балық өндірісіне әсер ететін 1 антропогендік процесті атаңыз. [1]

Ғаламдық климаттың өзгеруі ғаламдық жылыну)

Мұхиттың қоқыспен ластануы

Мұхиттың қышқылдануы

Ақылға қонымды басқа жауаптар

3.2 Сіз таңдаған антропогендік процесс балық өндірісіне қалай әсер ететінін сипаттаңыз. [1.5]

3.1 тармақтағы процесті түсінгенін көрсету үшін 0,5 ұпай (анықтама жауапта жазылады немесе сілтеме жасалады)

Балық өндірісіне әсер ететін антропогендік процестің салдарын сипаттау үшін 1 ұпай

E секциясы. “Әлемнің жазуы (9)”

Сізге елдердің 5 сипаттамасы және осы елдерде қолданылатын жазудың 5 түрі берілген. Елдерді олардың сипаттамалары бойынша анықтаңыз. Жазбаларды олардың атауларымен және оларды пайдаланатын халықтар тұратын елдермен салыстырыңыз. *Ескерту: жазудың барлық түрлері мемлекеттердің ресми тілдерімен байланысты емес. Олардың кейбіреулерін этникалық азшылықтар пайдаланады.*

1. Жеті мемлекетті біріктіретін федералды мемлекет, олардың әрқайсысы абсолютті монархия болып табылады. Зәулім (көп қабатты) ғимараттар саны бойынша әлемдегі үшінші ел. 2019 жылдың ортасында халық құрылымындағы иммигранттардың пайызы 87,9% құрайды.
2. Теңізге шыға алмайтын ең көп қоныстанған ел. Өз континентіндегі ешқашан колония болмаған екі елдің бірі. Бұл елді еуропалықтар ашқан кезде, ол XII ғасырдан бастап Еуропада қауесет тараған аңызға айналған "пресвитер Джон патшалығы" ретінде қабылданды.
3. Бұл елде дәстүрлі мекен-жайлар қолданылмайды. Оның орнына әмбебап мекен-жай жүйесі қолданылады, оның көмегімен кез-келген масштабтағы нысандарға: бүкіл аймақтарға да, метрге дейінгі нүктелерге де жүгінуге болады. Стереотиптерге қарамастан, бұл экономикасы өнеркәсіпке қатты сүйенетін, табиғи ресурстарға бай ел. Ел әлемдегі ең аз діндарлардың арасында 10-шы орында – халықтың шамамен 40%-ы өздерін атеист деп санайды. 1941 жылдан бері елдегі жазудың негізгі түрі болып табылатын жазу түрін осы елмен салыстырыңыз.
4. 2013 жылы бұл ел дамыған мемлекет мәртебесін жоғалтқан әлемдегі алғашқы ел болды. Дегенмен, ежелгі уақытта осы елде қолданылған тілге екі континент өз атауын береді-еуропалықтар ашқан бірінші және соңғы. Біріншісінің атауы әлемнің тиісті бөліктері аталған жергілікті пантеонның екі құдайының аттарынан тұрды. Екіншісінің атауы сөзбе-сөз "солтүстікке қарсы" дегенді білдіреді.
5. Бұл мемлекеттің шекаралары түнде қараған кезде ғарыштан көрінеді деп айтуға болады. Бұл елде 40 жылдан астам уақыт бойы, 2016 жылға дейін салық жүйесі болған жоқ, ал осы елде жұмыс істейтін күнтізбе бойынша қазір 112 жыл.

A.	<p>زبرانه خدا جهانی اول قدر سویدی که در دوشنبه اولین بیری که هر کیم آنکا اینکنا ملاک بولایا</p> <p>سَلَّمَ فِي ابْنِهِ الْوَحِيدِ الْوَحِيدِ بِأَسْمَاءِ بَنِيكُمْ فِي كُلِّ تَنِي يَأْمَنُ بِهِ لَكُنْ تَكُونُ لَهُ الْعِيَادُ</p>	B.	<p>동냥을 해서 살아가는 주 백석을 바치겠다고 약속을 심 봉사는 너무 자신이</p>
C.	<p>ДШКУЪ ШЗЫГЪ Гештфь рфиуыгы фыыгумукш Уч уфь тгыйгфь сшыгыую М Дшкуъ шзыгъ вшлшк ыше фь</p>	D.	<p>አኙሃ፡ለአሙ፡ወስደግ፡ሃ ለራሔል፡ወጸርኝ፡በቀለ ክዩ፡ወዳጵኦ፡ለራሔል፡ ወልጺ፡አኘቱ፡ለለባ፡ወ፣</p>
E.	<p>ἀφίστασθαι ἀπὸ τῶν αἰσῶν· καὶ πηγάσθαι τὸς αὐτὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὡς τὰ πνεύματα τῶν λαῶν· δαίμονι ὄντι ὁμοσταται αὐτὸν ἐξ πνεύματος, ἢ μὴ· ὁ δὲ αἰσῶν ἐπιμαχοῖς αὐ τοῖς ὄμοιο ὡς αὐτὸν προσερχήσθαι, οὕτως δέχονται τὸν ἀπαιτὸν· καὶ οὐ πομπὴ αἰσῶν καὶ ἀφ᾽ ὧν ἀμδρεῶν ἀπτοῖς καὶ ἐπιμαχοῖς· ταῦτα μὲν οὖν ἐπιμαχοῖς τοῦτα ἐξ ὄμοιο· τοῦ δὲ ἀπὸ γυγμοῦ ἰσῶν ὡς ἐπιμαχοῦ ἀρχοῦ μὲν ὡς τὰ ἰσῶ πομπὰς καὶ δαίμονες ἀπαιτῶν</p>		

Жауаптар:

1. БАӘ - А
2. Эфиопия - D
3. Моңғолия - C
4. Грекия - E
5. Солтүстік Корея - B

F секциясы. "Бұлттар"

1. Фотосуреттер мен бұлт түрі бойынша бұлттарды анықтаңыз. [5]
2. Сипаттама бойынша атмосфералық құбылысты анықтаңыз. [5]

Бұлттардың суреттері	Бұлттардың морфологиялық классификациясын атаңыз	Сипаттама бойынша атмосфералық құбылысты атаңыз
	<p>1. Жоғарғы қабат бұлттары</p>	<p>11. Ауада көптеген ұсақ немесе қатты шаң немесе түтін бөлшектерінің жиналуына байланысты сұр, ақшыл немесе сарғыш перде түріндегі ауаның бұлттылығы қалай аталады?</p>
	<p>2. Ортаңғы қабат бұлттары</p>	
	<p>3. Жоғарғы қабат бұлттары</p>	<p>12. Жарық көзінің айналасында қайталама жарқылдың пайда болуымен сипатталатын атмосфералық оптикалық құбылыс қалай аталады, әдетте шеңбер, сақина, доға, жарық бағанасы немесе "гауһар шаң" түрінде</p>

	<p>4. Ортаңғы қабат бұлттары</p>	<p>болады?</p>
	<p>5. Жоғарғы қабат бұлттары</p>	<p>13. Диаметрі 0,5 мм-ден аспайтын, бұлттан немесе тұманнан өте баяу түсетін ұсақ тамшылар түріндегі сұйық жауын-шашын болып табылатын атмосфералық жауын-шашынның түрі қалай аталады?</p>
	<p>6. Төмеңгі қабат бұлттары</p>	<p>14. Бақылаушының көлеңкесінің айналасындағы бұлттағы түрлі-түсті жарық сақиналары болып табылатын Жарық дифракциясы қалай аталады? Ішінде көкшіл сақина, сыртында қызыл түсті, содан кейін сақиналар аз</p>
	<p>7. Вертикаль бағытта пайда болатын бұлттар</p>	<p>14. Бақылаушының көлеңкесінің айналасындағы бұлттағы түрлі-түсті жарық сақиналары болып табылатын Жарық дифракциясы қалай аталады? Ішінде көкшіл сақина, сыртында қызыл түсті, содан кейін сақиналар аз</p>

	<p>8. Төмеңгі қабат бұлттары</p>	<p>қарқындылықпен қайталануы мүмкін.</p>
	<p>9. Вертикаль бағытта пайда болатын бұлттар</p>	<p>15. Салқындатылған заттардағы ылғалды газдан бөлінген мұздың ұсақ кристалдары болып табылатын қатты атмосфералық жауын-шашынның түрі қалай аталады?</p>
	<p>10. Төмеңгі қабат бұлттары</p>	

Жауаптар:

1. Циррус бұлттары
2. Жоғары кумулус бұлттары
3. Циррокумулус
4. Жоғары қабатты бұлттар
5. Циррострат бұлттары
6. Қабатты жаңбыр бұлттары
7. Кумулус бұлттары
8. Қабатты кумулус бұлттары

9. Кумулонимбус бұлттары

10. Қабатты бұлттар

11. Мгла

12. Гало

13. Жаңбыр

14. Глория

15. Аяз

**Решения
заключительного этапа
Республиканской олимпиады по географии
2022/2023
9 класс
Письменный тур**

21 марта 2023, г. Шымкент

Инструкции к выполнению олимпиады:

Для решения заданий олимпиады вам доступны **бланки ответов** (со специальным штампом в углу листа) и **чистые листы для черновиков**. Вы можете использовать черновики для решений, однако, не забудьте перенести все решения на листы ответов. **Ответы, написанные внутри черновиков, проверяться не будут.**

Учтите, что вам **не будет** выделено дополнительное время на перенос решений на бланки ответов.

Вам **разрешается** использовать:

- Ручки (в том числе цветные для составления диаграмм и графиков)
- Карандаши
- Линейки и транспортиры
- Калькулятор
- Циркуль

Вам **запрещается** использовать:

- **Атласы** и прочие справочные материалы, учебники или конспекты.
- Любые устройства связи: смартфоны, смарт-часы или любые другие гаджеты, способными предоставлять информацию в текстовом, графическом и/или аудио формате, из внутренней памяти или загруженную с интернета.
- Помощь других участников олимпиады **в любой форме**.

В заданиях с вычислениями **не забудьте указать единицы измерения**.

В ответах **разрешается** использовать термины на английском или русском, если у термина нет общепринятого перевода на русский или казахский язык.

На листах ответов пишите чётко и разборчиво.

Время выполнения: 3 часа (180 минут).

Этот тур состоит из 6 заданий по 10 баллов каждое.

Максимальное количество баллов, которое можно получить за этот тур – 60.

Этот тур составляет 40% от общего балла за Республиканскую Олимпиаду.

Таким образом, при вычислении результата за этот тур, используется формула:

$$\frac{X(\text{балл участника олимпиады за этот тур})}{60(\text{максимальный балл за тур})} * 40$$

Содержание

Секция А. “Промышленность РК”	
Секция В. “Вулканические процессы”	
Секция С. “Флора Казахстана”	
Секция D. “Мировая рыбная промышленность”	
Секция Е. “Письменность мира (9)”	
Секция F. “Облака”	

Секция А. “Промышленность РК”

1. Заполните таблицу, используя уже заполненные ячейки. Ниже перечислены предложены следующие варианты ответов для каждого столбца **с одним лишним вариантом**. Силуэты регионов могут быть не ориентированы на север. [10]

Имя Региона: Атырауская область, Карагандинская область, Восточно-Казахстанская область, Улытауская область, Костанайская область.

Внутренний Региональный Продукт на душу населения (тыс. тенге): 1065,4; 3104,0; 13145,0; 4663,5; 5293,7.

Предприятия промышленности: АО «Жардемский Горно-Обогатительный Комбинат», ТОО «Тенгизшевройл», АО «Кентауский Трансформаторный Завод», АО «Алюминий Казахстан», АО «Ульбинский Metallургический Завод».

Месторождения: (Индер, Макат, Кенбай), (Качар, Лисаковск, Аркалык), (Абаил, Ачисай, Байжансай), (Березовское, Лениногорское, Вавилонское), (Шанда, Каргалы, Кемпирсай).

Границы региона:

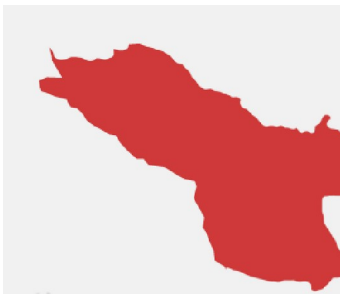
№	Имя региона	ВРП на душу населения (тыс. тенге)	Предприятия промышленности	Месторождения	Границы региона
1.	Атырауская область	13145,0	ТОО «Тенгизшевройл»	Индер, Макат, Кенбай	
2.	Улытауская область	5293,7	АО «Жардемский Горно-Обогатительный Комбинат»	Карсакпай, Кумколь, Жаманайбат	
3.	Костанайская область	3104,0	АО «Соколовско-Сарбайское горно-обогатительное производственное объединение»	Качар, Лисаковск, Аркалык	
4.	Восточно-Казахстанская область	3697,8	АО «Ульбинский Металлургический Завод»	Березовское, Лениногорское, Вавилонское	
5.	Туркестанская область	1065,4	АО «Кентауский Трансформаторный Завод»	Абаил, Ачисай, Байжансай	

Таблица для заполнения в бланке для ответов

Каждый правильный ответ оценивается в 0.5 балла. Итого: 10 баллов.

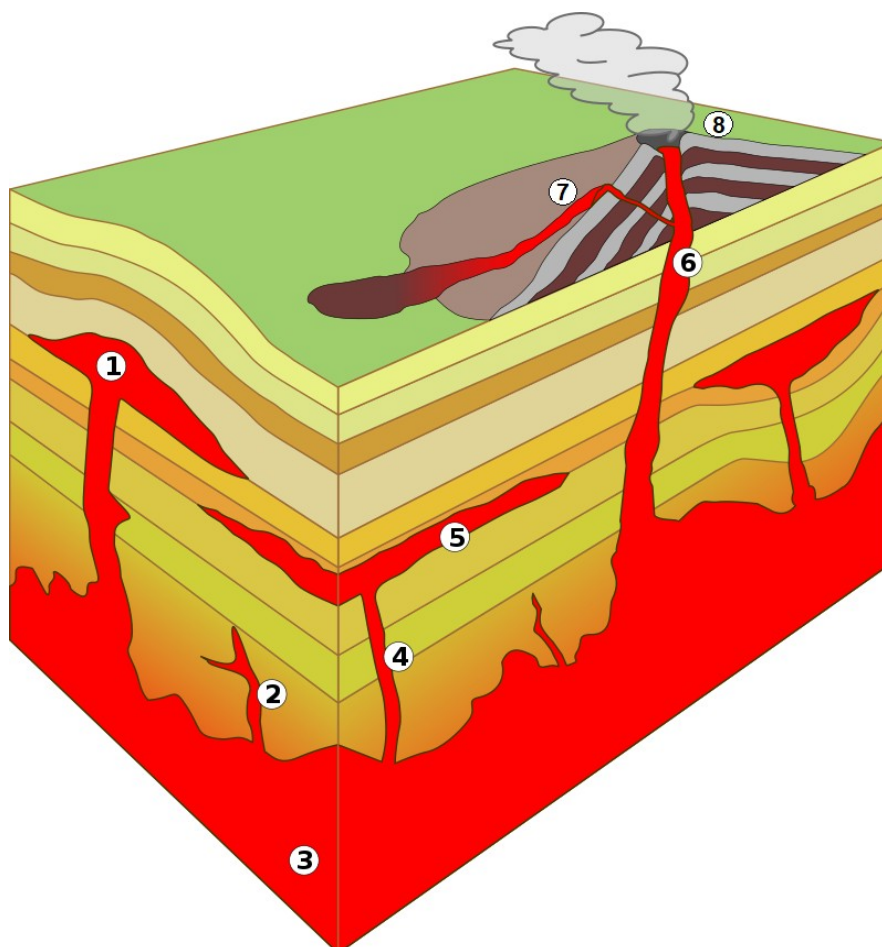

Схема В1. Магматические тела в земной коре.

1. Следующий список содержит названия форм вулканизма и магматизма. Изучите схему В1 и сопоставьте по одному из чисел с рисунка с каждой формой в следующем списке. [4]

Названия форм	Номер
Батолит	3
Дайка	4
Побочный (паразитический) конус	7
Кальдера	8
Лакколит	1
Некк	6
Апофиза	2
Силл	5

- 1.2. На каком острове находится крупнейшая по площади в мире кальдера? [1]

Крупнейшая кальдера расположена на **острове Суматра**

2. Состав магмы, которая поступает в формы 7 и 5, одинаковый, но горные породы образуются разные. Объясните, почему. [3]

Ученик упоминает разницу между 7 и 5 – поверхность и недра земли (1 б.)

Текстура пород различна – породы, образующиеся в 7 – эффузивные, в 5 – интрузивные (1 б.)

Скорость образования породы – ученик пишет, что из-за быстрого остывания на поверхности породы в 7 не успевают образовываться большие кристаллы (1 б.)

3. Поствулканические явления – возникают и происходят после того, как вулканическая активность стихает, и связаны с выделением вулканических газов, многочисленных газопаровых струй и горячей воды с перегретым паром. Определите названия поствулканических явлений по следующим фотографиям: [2]

Фотография	Название
	фумаролы/сульфатары
	термы/геотермальные(горячие) источники
	гейзеры
	грязевые вулканы

Секция С. "Флора Казахстана"

Вам даны фотографии и описания некоторых видов растений.

1. Сопоставьте номера фотографий растений с их описаниями в таблице. [5]

2. Определите названия растений в таблице. [5]

<p style="text-align: center;">1</p> 	<p style="text-align: center;">2</p>
<p style="text-align: center;">3</p> 	<p style="text-align: center;">4</p>
5	

Номер фотографии	Название	Описание
3	Лук алтайский / Каменный лук	Этот вид растения встречается на востоке Казахстана, в России, Монголии и Китае. Произрастает на каменистых обнажениях, скалах, в расщелинах, на субстратах, богатых кальцием. Встречается спорадически, в популяциях необилен или растёт единично.
5	Полынь	Распространена по всему северному полушарию, в умеренном поясе Евразии, в Северной и Южной Африке, Северной Америке. Растения наиболее распространены в степях и пустынях Казахстана, Центральной Азии, в Закавказье, на Украине. Ряд видов имеет лекарственное значение, используется преимущественно в желудочных средствах.
4	Туранги / Туранговые тополя	Ее называют самым живучим деревом на планете. Их корни могут уходить на тридцать метров в землю и доставать воду с таких глубин, куда не достигнет ни одно другое растение. Зачастую растут в местах, где когда-то протекали пустынные реки. Благодаря особому строению они живут тысячи лет. Реликтовая чаща, в частности, находится недалеко от города Балхаш у реки Токырау.
2	Яблоня Сиверса	Это уникальный образец мировой флоры, которым знаменит Казахстан. Ее назвали в честь одноименного петербургского ботаника, который первым обратил внимание на растение. Этот вид растения может вырасти до 7 м в высоту. Длинные сильные корни позволяют ей добывать воду даже в засушливых условиях. Ей не страшны сильные морозы и паразиты. Наиболее распространена дикая у горных хребтов Джунгарского Алатау и Заилийского Алатау.
1	Саксаул	Это древовидное растение — один из символов казахстанской пустыни. Этот вид растения может приобретать форму кустарника, вырастая на 1,5 метра в высоту, или дерева, возвышающегося до 12 метров. Они защищают населенные пункты от песка и служит кормом для верблюдов. Благодаря мощной корневой системе растение способно выживать на песчаной почве. Оно произрастает в пустынях Центральной Азии, а самые

	обширные заросли находятся в Казахстане.
--	--

Секция D. “Мировая рыбная промышленность”

Рыбная промышленность — отрасль пищевой промышленности. Основная задача — добыча (рыболовство и рыбоводство) и переработка рыбы и других морепродуктов.

1. Сопоставьте следующие термины с правильными картинками. Укажите один положительный и один отрицательный фактор (преимущество/недостаток) для каждой формы. [4.5]

Традиционное рыболовство; рыбоводство/аквакультура; промышленное рыболовство

Фотография	Термин	Преимущество	Недостаток
	промышленное рыболовство	экономически эффективен/ предоставляет дешевую по цене рыбу на корм многим людям	приводит к чрезмерному вылову рыбы/ разрушает естественную среду обитания/ утилизирует лишь несколько видов – все остальные «пропадают»
	Рыбоводство /аквакультура	экологичный для рыбных запасов	требует больших инвестиций/ приводит к концентрации капитала/ цены несколько выше
	Традиционное рыболовство	обеспечивает рабочие места для сообществ/ снижает риск чрезмерного вылова рыбы	менее эффективен/ может поддерживать бедность

2. Изучите таблицу и ответьте на следующие вопросы.

Страны	Годовой улов дикой рыбы, всего, млн тонн		Население (млн)	ВВП (млн долларов США)
	2003–2012 годы в среднем	2013	2013	2013
КНР	12.759	13.97	1385.6	11,199,145
Индонезия	4.745	5.62	249.9	932,259
США	4.734	5.11	320.1	18,624,475
РФ	3.376	4.09	142.8	1,283,163
Япония	4.146	3.62	127.1	4,940,159
Перу	7.063	5.83	30.4	192,207
Индия	3.085	3.42	1252.1	2,263,792
Вьетнам	1.994	2.61	91.7	205,276
Мьянма	1.643	2.48	53.3	63,225
Норвегия	2.417	2.08	5.0	371,076
Чили	3.617	1.77	17.6	247,028
Филиппины	2.244	1.13	98.4	304,905

Схема D1. Страны-лидеры мировой рыбной промышленности.

2.1 В какой стране (из этого списка) самое высокое производство рыбы на душу населения? [0.5]

Норвегия

2.2 В какой стране в 2013 году произошло наибольшее относительное падение производства рыбы? [0.5]

Чили

2.3 Выберите одну страну из списка, чье производство рыбы упало в 2013 году. Назовите две возможные причины падения производства в этих странах. [2]

1) Климатическая причина: Эль Ниньо может повлиять на производство в некоторых странах из-за изменения морского течения.

2) Местный спрос снизился

3) злоупотребление водой

3.1 Назовите 1 антропогенный процесс, которые влияет на производство рыбы. [1]

Глобальное изменение климата (глобальное потепление)

Загрязнение океана мусором

Закисление океана

Другие ответы, подходящие по смыслу

3.2 Опишите, как выбранный вами антропогенный процесс влияет на производство рыбы. [1.5]

0.5 балл за демонстрацию понимания процесса из пункта 3.1 (написано определение или сделана ссылка на него в ответе)

1 балл за описание последствий антропогенного процесса, влияющих на производство рыбы

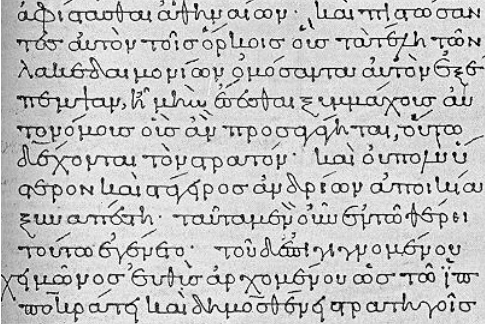
Секция Е. “Письменность мира (9)”

Вам даны 5 описаний стран, и 5 видов письменности, используемых в этих странах. Определите страны по их описаниям. Сопоставьте письменности с их названиями, и со странами, в которых живут народы, использующие их.

Примечание: не все виды письменности соотносятся с официальными языками государств. Некоторые из них используются этническими меньшинствами.

1. Федеративное государство, объединяющее семь государств, каждое из которых является абсолютной монархией. Третья страна в мире по количеству небоскрёбов. На середину 2019 года процент иммигрантов в структуре населения составляет 87,9 %.
2. Самая населённая страна без выхода к морю. Одна из двух стран своего континента, которая никогда не была колонией. Когда эта страна была открыта европейцами, она была принята за легендарное «царство пресвитера Иоанна», слухи о котором ходили по Европе с XII века.
3. В этой стране не используются традиционные адреса. Вместо этого, применяется Универсальная адресная система, с которой можно адресовать объекты любого масштаба: как целые регионы, так и точки с точностью до метра. Вопреки стереотипам, это богатая природными ресурсами страна, экономика которой сильно опирается на промышленность. Страна находится на 10-м месте среди наименее религиозных в мире – около 40% населения относят себя к атеистам. Сопоставьте с этой страной вид письменности, который является основным видом письменности в стране с 1941 года.
4. В 2013 году эта страна стала первой в мире, потерявшей статус развитого государства. Тем не менее, языку, который использовался в этой стране в древности, своим названием обязаны два континента - первый и последний по порядку открытия европейцами. Название первого было составлено из названий двух богов местного пантеона, в честь которых были названы соответствующие части света. Название второго буквально означает “против севера”.
5. Можно сказать, что границы этого государства видны из космоса, если посмотреть на него ночью. В этой стране более 40 лет, до 2016 года, не было системы

налогообложения, а по календарю, который действует в этой стране, сейчас идёт 112 год.

A.	<p>زیرا که شما جهلش اول نفر سویدی که در دو پیش اوین بریدی که هر کیم آنکا اینتسا ملاک برلایا سَلَّمَ فِي ابْنِهِ الْوَحِيدِ الْوَالِدِ بِأَشْرَافِ بَنِيهِ فَهُ كَانَ يَأْمَنُ بِهِ لَكِنْ تَكُونُ لَهُ الْعِيَاةُ</p>	B.	<p>동냥을 해서 살아가는 주 백석을 바치겠다고 약속을 심 봉사는 너무 자신이</p>
C.	<p>ДШКУЪ ШЗЫГЪ Гештфь рфиуьгы фыыгумукш Уч уфь тгыйгфь сшььгтую М Дшкуъ шзыгъ вшлшк ыше фь</p>	D.	<p>ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται ἄφισαυται</p>
E.			

Отвѣты:

1. ОАЭ - А
2. Эфиопия - D
3. Монголия - C
4. Греция - E
5. Северная Корея - B

Секция F. "Облака"

1. Определите облака по фото и типу облака. [5]
2. Определите атмосферное явление по описанию. [5]

Фото облаков	Тип облака	Назовите атмосферное явление по описанию
--------------	------------	--

	<p>1. Облака верхнего яруса</p>	<p>11. Как называется помутнение воздуха в виде сероватой, белёсой или желтоватой пелены вследствие скопления в воздухе большого количества мелких или твёрдых частиц пыли или дыма?</p>
	<p>2. Облака среднего яруса</p>	
	<p>3. Облака верхнего яруса</p>	<p>12. Как называется атмосферное оптическое явление, характеризующееся возникновением вторичного свечения вокруг источника света, как правило, имеющее форму круга, кольца, дуги, светового столба или «алмазной пыли»?</p>
	<p>4. Облака среднего яруса</p>	

	<p>5. Облака верхнего яруса</p>	
	<p>6. Облака нижнего яруса</p>	<p>13. Как называется вид атмосферного осадка, представляющий собой жидкие осадки в виде мелких капель диаметром не более 0,5 мм, очень медленно выпадающих из облаков или тумана?</p>
	<p>7. Облака вертикального развития</p>	<p>14. Как называется дифракция света, представляющая собой цветные кольца света на облаке вокруг тени наблюдателя? Внутри находится голубоватое кольцо, снаружи — красноватое, далее кольца могут повторяться с меньшей интенсивностью.</p>
	<p>8. Облака нижнего яруса</p>	

	<p>9. Облака вертикального развития</p>	
	<p>10. Облака нижнего яруса</p>	<p>15. Как называется вид твердых атмосферных осадков, представляющие из себя мелкие кристаллы льда, выделившегося из влажного газа на охлаждённых предметах?</p>

Ответы:

1. Перистые облака
2. Высококучевые облака
3. Перисто-кучевые
4. Высокослоистые облака
5. Перисто-слоистые облака
6. Слоисто-дождевые облака
7. Кучевые облака
8. Слоисто-кучевые облака
9. Кучево-дождевые облака
10. Слоистые облака
11. Мгла
12. Гало
13. Морось
14. Глория
15. Иней